

ג'וינט ישראל אשלים | JDC
 יחד בעשייה חברתית למען ילדים, נוער וצעירים במצבי סיכון

 המוסד לביטוח לאומי

משרד העבודה
 הרווחה והשירותים
 החברתיים

ממשיכים הלאה...

מערכי הדרכה לקבוצות חניכים עם מוגבלות בשכבה הבוגרת, לקראת סיום החברות בתנועה.

כתיבה: תום שי

ליווי: אורית שליאכטר, מנהלת התכנית

נכתב במסגרת התכנית להשתלבות ילדים ונוער עם מוגבלות בתנועות הנוער בשותפות של משרד החינוך, ג'וינט אשלים, מועצת תנועות הנוער, משרד העבודה, הרווחה והשירותים, קרן שלם וקרנות הבטוח הלאומי

ניסן תשע"ט, אפריל 2019

מבוא

מדריכים ורכזים יקרים, לפניכם מערך פעולות שמטרתו ללוות את תהליך הפרידה מהחניכים בסניף. מערך זה תואם את הפרק "ממשיכים הלאה" ואת ההצעה לתהליך פרידה סניפי (עמ' 64-65) המופיעים בתדריך ל"השתתפות נוער עם מוגבלות בפעילות השכבה הבוגרת בתנועות הנוער".

שימו לב! על אף שפעולות אלה נבנו בהתאם לתכני התדריך ולתהליך המוצע בו, הן אינן מחליפות בשום אופן את שיקול הדעת של המדריך ואת הצורך להתאימן ליכולות הקבוצה וליכולות ומיומנויות המדריך. בנוסף, הן דורשות מהמדריך להיערך מראש לפעולה מבחינת הכנת העזרים, מחשבה על תוכן הדיונים ואופן ההנחייה שלהם, ואם יש צורך להתייעץ על כך עם גורמים מקצועיים, רכז, מלווה התחום וכד'.

יש להתייחס ברגישות ובתשומת לב מיוחדת לנושאים הבאים:

- השלב הנוכחי של הקבוצה בתהליך הפרידה. האם היא פנויה להתמודד עם הנושא המרכזי של הפעולה או שיש דברים אחרים שמעסיקים אותה כרגע. במידה וכן, אל תחששו לשנות את סדר הפעולות, להוריד פעולה שאינה מתאימה ולהוסיף כזו שכן. פעולות אלו אינן מחייבות- נושאיהן ותכניהן הן בגדר המלצה.
- היכולת הקוגניטיבית של הקבוצה להתמודד עם המשימות והדיונים בפעולה. במקרה שהיכולות אינן מאפשרות את העברת הפעולה על כל שלביה- ניתן להוריד, להוסיף, לפשט את השאלות בדיונים. להוריד/ לשנות מתודות כך שיתאימו. לצורך כך, מומלץ להשתמש בארגז הכלים המתודי המופיע בתדריך בעמ' 50-52 וגם בארגז הכלים הנמצא באתר.
- הרכב הקבוצה- האם זו קבוצה הטרוגנית? קבוצה בפורמט של "כוכב" (עיינו במסגרות ההשתתפות המוצעות בתדריך בעמ' 18-21), האם החניכים בני 21 או 18, האם זו פעולה לצוות או לקבוצה. כל אלה שיש שאלות שיש להתייחס אליהן בהכנת הפעולה והתאמתה. לא כל הפעולות במערך מתאימות לכל מסגרת השתתפות.
- יכולות המדריך, גילו, מוכנותו וכד' ללוות תהליך מורכב מעין זה. למרות ההמלצה למדריך בוגר אנו מבינים שהמציאות לא תמיד מאפשרת זאת. לכן, ישנה חשיבות שהרכז ילווה את תהליך הפרידה יותר מקרוב, אולי אף יעביר חלק מהפעולות. בכל אופן, מדריך שמתקשה ואף פעם לא התנסה בכך ניתן לוותר על מתודה כזו או אחרת ולהיעזר במי שניתן, גם בהכנת הפעולה וגם בהעברתה.

ועוד דבר חשוב, במידה ונכון לחניכים, אל תהססו להתייחס לשונות. לעיתים אנו חוששים להבליט את השונות ואת הנבדלות בתהליכי הפרידה ובחוויה של החניכים אך השונות בגילאים, במסגרות

ההמשך וכו' נוכחת ומעסיקה את החניכים ולכן לא יהיה זה נכון להתעלם מכך. חלק ממטרת הפעולות היא לאפשר מרחב בטוח להציף תחושות, מחשבות וחששות שמלוות תהליכים מסוג זה ומנרמלות אותן.

לסיכום, אנו מאחלים הרבה בהצלחה בתהליך, מזכירים לכם להשתמש בהנחיות בתדריך בעיקר בפרק 4 העוסק בכך, לא להתבייש להיעזר ולהתייעץ ובעיקר ליצור שנת פרידה משמעותית לא פחות מהשנים שקדמו לה.

מתחילים לסיים...

פעולת פתיחה לתהליך הפרידה מחניך/ קבוצת חניכים עם מוגבלות מהתנועה

קבוצת גיל: שכבה בוגרת (עד גיל 21)

מקום הפעילות: בפנים

משך הפעילות: שעה וחצי

מטרות:

1. התחלה הדרגתית של תהליך הפרידה לחניכים.
2. תיאום ציפיות לקראת שנת הסיום.
3. מתן מקום לאוורור רגשות, הפגת חששות ואי וודאות אצל החניכים לקראת הפרידה.
4. יצירת שותפות ודיאלוג בתהליך כבר מתחילתו.

רציונל:

תהליך הפרידה מייצר, פעמים רבות, רגשות מעורבים ומעורר לצד התרגשות וציפייה, גם חששות וקשיים. לכן חשוב לתכנן את שנת הפרידה כך שהתהליך יהיה מובנה וידוע מראש, ויאפשר מתן התייחסות לכל טווח הרגשות והמרכיבים השונים המושפעים מתהליך זה. יש חשיבות גדולה לשיתוף החניכים בעיצוב השנה ולייצור מרחב בטוח ומכיל לשיתוף והתמודדות עם התהליך בקבוצה.

חשוב: את הפעולה ניתן לקיים עם ההורים כאשר הם מהווים חלק אינטגרלי מהקבוצה או מלווים ומסייעים לבנת/בתם בביצוע המתודות השונות. לחילופין ניתן לקיים פעולה דומה (עם התאמות כמובן) לקבוצת ההורים בה תיחשף בפניהם השנה הצפויה וינתן להם מרחב לשתף בתחושות ובחששות.

עזרים: קלפי פרצופים, שלטים לקצוות הסקאלה, תכנית שנתית מתוכננת על פלקט/ נייר עיתון/ מצגת, תכנית שנתית לחלוקה כמספר החניכים, עזרי יצירה (מספריים, טושים, דבק, מגזינים, גירים - לא חובה).

תקציר הפעולה:

מס'	תיאור השלב	זמן	הערות ועזרים
1	שיח פתיחה	15 דק'	קלפי פרצופים
2	איך אני עם פרידות- מיקום על סקאלה ושיתוף	15 דק'	פס על רצפת החדר
3	תכנית שנתית	30 דק'	תכנית שנתית גדולה וקטנה+ עזרי יצירה
4	כל הדברים הטובים	15 דק'	בלונים וטוש עמיד
5	סיכום	15 דק'	קלפי פרצופים

מהלך הפעולה:

- 1. שיח פתיחה- קלפי פרצופים-** בפתיחת הפעולה חשוב לערוך תיאום ציפיות קצר לגבי התנהלות הפעולה. לדוגמא ניתן לומר כי פעולה זו דורשת הרבה שיתוף והקשבה. וכל אחד יתבקש בפעולה לדבר על הרגשות והתחושות שלו. חשוב שניתן לכל אחד לחוש בנוח. מי שמתקשה יוכל לסמן, לצאת למספר דקות ואז לשוב.

אם מבחינים שלמישהו קשה, כדאי להזמין אותו לשותף בקושי.

לאחר מכן פותחים את הפעולה בהעלאת הנושא המרכזי:

השנה היא השנה האחרונה שלכם בתנועה הניחו למשפט "להדהד" מעט ובינתיים פזרו על רצפת החדר קלפים עם פרצופים מגוונים (מצורף בנספחים). כעת בקשו מכל חניך לבחור פרצוף שמתאר הכי טוב את התחושה שהמידע הזה מעלה בו.

לאחר שכל חניך בחר תמונה, התחילו בסבב שיתוף בו כל אחד יכול לשתף בתחושות ובמחשבות שלו.

בתום שלב זה חשוב לבצע סיכום ביניים: בפעולה זו ננסה להסביר לכם איך תראה השנה הקרובה ונחשוב ביחד איך היינו רוצים לעבור אותה.

הערה: במידה ויש צורך הקנו בשלב זה מושגים חשובים להמשך (לא יותר מ-5) כפי שמופיע בפעולה שפתית קוגניטיבית (עמ' 85 בתדריך השתתפות נוער עם מוגבלות בפעילות השכבה הבוגרת).
- 2. איך אני עם פרידות-** סמנו מבעוד מועד על רצפת החדר פס החוצה את החדר. פס זה ישמש אותנו כמעין סקאלה. בקשו מהחניכים להיזכר בפרידה שחוו בעבר (מבית ספר, מורה, מדריך, שכבה צעירה, חונך, חבר, בן משפחה וכד') ואיך הגיבו לפרידה זו. כעת בקשו מהחניכים להתמקם על הסקאלה- בהתאם לעד כמה הושפעו מהפרידה. צד אחד "הושפעתי מאד", צד שני מתאר "לא הושפעתי". שימו לב האם יש חניכים שצריכים סיוע להבין את המשימה ולוואותם באופן פרטני. לאחר שכל חניך התמקם בקשו מהם לשתף בפרידה שחוו ובבחירה שלהם להתמקם היכן שהתמקמו. בסוף השיתוף בקש מכולם לשוב למקומם.
- 3. תכנית שנתית-**

שלב א'- בקבוצה ברמת תפקוד גבוהה בקשו מהחניכים "לזרוק" רעיונות לדברים שלדעתם חשוב שיהיו להם בשנה זו. לדוגמא- טקס פרידה, מה יהיה ביום שאחרי וכו'.

שלב ב'- הציגו לקבוצה בתרשים את תכנית השנה (ניתן להשתמש בתכנית המוצעת בעמ' 64 בתדריך השתתפות נוער עם מוגבלות בפעילות השכבה הבוגרת). את התרשים הציגו בגדול באמצעות מצגת או על פלקט תלוי, ובנוסף חלקו לכל חניך תכנית קטנה שיוכל לקחת עימו הביתה.

עברו עם החניכים על התכנית ווודאו שכולם מבינים את הדברים. בתום ההצגה שאלו אותם אם לדעתם משהו מיותר או/ו חסר להם. שאלה כזו תאפשר להם להיות שותפים בעיצוב השנה שלהם.

שלב ג' - בקבוצות בהן החניכים אוהבים ליצור ניתן לבקש מהם לקשט את התכנית המופיעה על הפלקט בהתאם לפעילויות שבה. לצורך פעילות זו דאגו לטושים, מגזינים, דבק, מספריים וגירים. לאחר מכן ניתן לתלות בסניף את התכנית שיצרו.

4. **כל הדברים הטובים** - כל החניכים עומדים במעגל. מבקשים מהחניכים להיזכר איזה תנועות הם עושים כשהם מתרגשים לקראת משהו, למשל יומולדת, אוכל שהם אוהבים וכו'. כל חניך מציג את התנועה שחשב עליה ולאחר שהציג - כל הקבוצה עושה את אותה תנועה עד שנוצר מעיין מעגל אנרגיה של התרגשות.

כעת המדריך מתחיל משפט ובסבב כל חניך משלים את המשפט:

- הדבר הכי טוב שיקרה לי השנה הוא....
- אני ממש מחכה כבר ל....
- אני מתרגש לקראת....

הערה: מתודה זו מהווה גם הפוגה אחרי חלק "כבוד" יחסית וגם מאפשרת לקשור את שנת הפרידה בקונוטציות חיוביות של התרגשות.

5. **סיכום** - עברו על שלבי הפעולה ועל הדברים המרכזיים שעלו בפעולה. כעת פזרו בשנית את קלפי הפרצופים על רצפת החדר ובקשו מהם לבחור את הפרצוף שמתאים לתחושתם כעת. האם יש שינוי?

לקוח מתוך

<https://publicdomainvectors.org/he/%D7%A7%D7%9C%D7%99%D7%A4%D7%A8%D7%98%20%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%9D/%D7%A4%D7%A8%D7%A6%D7%95%D7%A4%D7%99%D7%9D-%D7%A8%D7%92%D7%A9%D7%99%D7%AA/51101.html>

איך מסכמים תקופה?

קבוצת גיל: שכבה בוגרת (עד גיל 21)

מקום הפעילות: בפנים

משך הפעילות: שעה ו-45 דק'

מטרות:

1. בחינת מספר היבטים של תהליך הפרידה.
2. הקניית מיומנויות פרידה וסיום לחניכים עם מוגבלות.
3. מתן כלים לחניכים להתמודדות עם תקופה מאתגרת רגשית ומנטאלית.
4. התבוננות החניכים על תקופה בחייהם.

רציונל:

פעולה זו שמה דגש על הקניית כלים ומיומנויות לחניכים על מנת להיערך לסיכומה של תקופה. בנוסף הפעולה מבקשת להעניק חשיבות לתקופה שעברה עליהם בתנועה ולחשוב באופן קבוצתי כיצד נכון לסיים אותה.

עזרים: קופסא עם מראה/ ניירות וטושים, הגדרה של המילה "תקופה", חידון תקופות במצגת או תמונות, נייר עיתון/פלקט, מדבקות, ייצוגים שונים מודפסים או מצוירים + דף התייחסות, שאלון אישי מודפס כמספר החניכים/ צילום של מדליות, ארגז, כרטיסיות צבעוניות.

תקציר הפעולה:

מס'	תיאור השלב	זמן	הערות ועזרים
1	סבב מה נשמע	10 דק'	קופסא עם מראה/ גרף
2	מהי תקופה?	15 דק'	הגדרה של תקופה חידון תקופות- אפשרות
3	היה היה	20 דק'	טושים וניירות, ציר זמן ומדבקות
4	מי אנחנו עכשיו	20 דק'	בהתאם למתודה
5	למה נתייחס בסיכום של תקופה?	30 דק'	ייצוגים מצוירים או מודפסים
6	סיכום	10 דק'	ארגז

מהלך הפעולה:

1. **סבב מה נשמע** - הכינו מראש קופסא עם מכסה ובתוכה מראה קטנה. את הקופסא תנו לחניך הראשון בסבב ואמרו לו שבקופסא יש תמונה של מישהו ובקשו ממנו לא לספר של מי התמונה. כעת בקשו מכל חניך להתבונן בקופסא בתורו ולספר איך לדעתו היה השבוע של מי שנמצא בתוך הקופסא. סיכום השבוע הינו התנסות ראשונה בפעולה בסיכום של תקופה קצרת מועד.

אפשרות נוספת היא לבקש מכל חניך לצייר על דף גרף המתאר את השבוע שלו כאשר הגרף עולה היה יום טוב וכאשר הגרף יורד, יום פחות טוב. בתום הסבב ניתן לבקש מהחניכים לחשוב ולשתף מה עשה להם טוב במהלך השבוע ומה פחות.

הערה: בכל מקרה את הסבב רצוי לבצע מחוץ לחדר- בחדר אחר או בחוץ על מנת שכאשר יכנסו לחדר לחלק הבא תהיה להם הפתעה.

2. **מהי תקופה?** - בחדר הפעולה מסדרים מראש מעיין תערוכה של תמונות מתקופות שונות של החניכים בתנועה, לתערוכה ניתן כמובן להוסיף כל דבר שמוסיף לאווירת הנוסטלגיה. נותנים לחניכים להסתובב קצת בתערוכה להיכנס לאווירה. לאחר מכן בקשו מהחניכים לשבת והציגו את נושא הפעולה: "איך מסכמים תקופה?". בשלב זה הקנו להם המושג "תקופה". הגדירו את המושג ורשמו את ההגדרה. לאחר מכן בקשו מהחניכים לתת דוגמאות לתקופות בחייהם.

תקופה: פרק זמן בשנה, בחיי אדם, בהיסטוריה שניתן להגדיר את התחלתו וסופו. תקופות בחיי אדם: ינקות, ילדות, נעורים, בגרות, זקנה. תקופות בהיסטוריה: בית ראשון, בית שני. תיאורים- תקופה יפה, קשה, מעניינת, חשובה, ארוכה, קצרה.

ניתן גם לערוך חידון תקופות- במצגת או בכל אמצעי אחר מראים לחניכים תמונה המייצגת תקופה ועליהם לנחש באיזו תקופה מדובר. תמונה של ילד = תקופת הילדות. תמונה של איש זקן = תקופת הזקנה.

כעת בקשו מהחניכים לנסות להגדיר מהי התקופה שהם נמצאים בה כעת, ואיזו תקופה לדעתם הם הולכים לסיים.

רצוי כי שאלת הסיכום של חלק זה תהיה: מדוע חשוב לדעת איך לסיים תקופה? (כדי לשמר את מה שהיה טוב בתקופה הזו- ידע, חברים וכו', כדי ללמוד ממנה לתקופה הבאה).

הערה: על שלב זה ניתן להתעכב בהתאם ליכולת של החניכים. תוכלו לערוך עימם דיון העוסק בנושא זה:

- כמה זמן זו תקופה?
- איך יודעים מתי מתחילה ומתי מסתיימת תקופה?
- איך יודעים שתקופה היא חשובה?
- לאיזו תקופה היו רוצים לחזור?

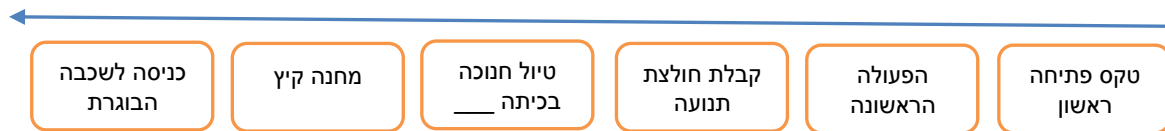
3. **היה היה...**

שלב א'- תמונה. בקשו מהחניכים להיזכר בכל התקופה שהיו חניכים בתנועה (חשוב לציין כי תקופה זו עדיין לא הסתיימה). כעת בקשו מהחניכים להמחיש/ לצייר/ ליצור תמונה אחת

שהם הכי זוכרים. לאחר שכל חניך יצר את התמונה שלו (לבד או בקבוצה קטנה). בקשו מכל חניך/ קבוצה להציג את התמונה שבחר ולספר למה בחר אותה.

שלב ב' - ציר זמן - כעת נסו ליצור עם החניכים ציר זמן של התקופה שלהם בתנועה. ציירו קו ארוך על הרצפה/ על הלוח/ על נייר עיתון ובקשו מהחניכים להיזכר מה חוו לאורך התקופה. עזרו להם להיזכר.

דוגמא:

לאחר שיצרתם ציר זמן חלקו לכל חניך 5 מדבקות ובקשו ממנו להדביק מדבקה על אירועים ודברים שהיו לו משמעותיים (את המילה "משמעותי" ניתן גם להגדיר בחלק הראשון של הפעולה).

התבוננו יחד על הציר זמן עם המדבקות ונסו לראות מה ניתן להבין מכך:

- האם יש אירוע שחניכים רבים התייחסו אליו?
- האם יש תקופה שהם אינם זוכרים?
- האם יש אדם שהם זוכרים במיוחד?

4. **מי אנחנו עכשיו?** - בפתיחת שלב זה רצוי לומר כי עד עכשיו ראינו מה עברנו אך חשוב גם לראות לאן זה הוביל אותנו ואיפה אנחנו עכשיו. לראות איך התפתחנו בתנועה. להלן מספר אופציות למתודה - יש לבחור את המתודה המתאימה ביותר לרמת התפקוד של הקבוצה.

אופציה א' - מילוי שאלון אישי (מצורף) ושיתוף בחלק מהתשובות בשאלון לפי הנחיית המדריך. את השאלון המדריך יכול לאסוף בסוף הפעולה ולהיעזר בתשובות בהמשך השנה.

אופציה ב' - חלקו לכל חניך שתי מדליות. בקשו מכל חניך להעניק מדליה לעצמו על משהו שהוא התפתח/ הצליח בו בתנועה ומדליה לחניך נוסף בקבוצה. את הפרט עליו בחרו החניכים להעניק מדליה יש לרשום בתוך המדליה. לאחר מכן הקבוצה תשתף בסבב.

אופציה ג' - חלקו את הקבוצה לזוגות ובקשו מכל זוג לחשוב ביחד על 3 השאלות הבאות:

- מהי התנועה עבורם?
- מה הם למדו בזכות התנועה?
- מה הכי חשוב להם בתנועה?

לאחר מכן בקשו מכל זוג לשתף את המעגל במה שרשמו. את התשובות ניתן לרשום על כרטיסיות צבעוניות ולהדביק לאחר מכן בחדר כך שיישארו לקשט את החדר בהמשך השנה.

5. **למה נתייחס בסיכומה של תקופה?** הסבירו לחניכים כי בתום כל תקופה חשוב לסכמה. את הסיכום ניתן לעשות על ידי התבוננות בדברים שונים שקרו במהלך התקופה, גם טובים וגם

פחות טובים, לתת להם מקום ולהיפרד מהם. סיכום טוב יקל עלינו להמשיך הלאה וללמוד מהתקופה שחלפה.

פזרו בחדר ייצוגים שונים (דוגמא מצורפת). כעת הפנו את תשומת לב החניכים לייצוגים השונים הפזורים בחדר. ליד כל ייצוג השאירו דף ריק בו כל חניך יכול להתייחס לייצוג המדובר (לכתוב בו או לדבר עליו), בהתאם לדוגמאות המצורפות דוגמא לייצוגים:

- פח- משהו שהייתי רוצה לזרוק לפח ולא לזכור יותר
- לב- משהו שאהבתי
- מגאפון/ מכתב- משהו שחשוב לי להגיד למישהו
- תרמיל- משהו שאני אקח איתי הלאה
- בצק- משהו שעוד לא סיימתי
- גביע- משהו שאני גאה בו
- פטיש- משהו שלדעתי צריך לתקן
- פרחים- מישהו שאני רוצה להודות לו

לאחר מכן ניתן לראות מה הדברים שרשמו החניכים בכל ייצוג ולהתייחס לדברים ספציפיים שעלו.

6. **סיכום** - בניית ארגז כלים- הניחו במרכז החדר ארגז (או קופסת כלים אמיתית) ואמרו לחניכים כי זהו ארגז הכלים שלהם. בתוך הארגז יש הרבה דברים שהם רכשו בתנועה וכעת הם יכולים להשתמש בהם ככלים לחיים. למשל- מחנאות, להיות חלק מקבוצה וכד'. כעת בקשו מהם לנסח 2-3 כלים שרכשו בפעולה האחרונה על איך מסכמים תקופה. והכניסו את הכלים לתוך הארגז. בנוסף ניתן לשאול איך הייתה להם הפעולה. לדוגמא:

להסתכל גם על הדברים הטובים וגם על הפחות טובים.
להזכר במה שהיה ומה זה נתן לי.
לומר תודה על מה שהיה.

שאלון אישי

1. כששואלים אותי מה אני עושה בתנועה אני אומר ש.....

2. השינוי הכי גדול שעשיתי בעצמי עד עכשיו

3. הדבר שאני הכי גאה בו הוא

4. בהמשך השנה יהיה לי הכי קשה ב

5. החבר הכי טוב שלי בקבוצה הוא

כי

6. כשאין לי כבר כוחות אני נעזר ב

7. הדבר שלמדתי ממנו הכי הרבה -

8. הסניף בשבילי

9. אני מצפה להיות בשביל חברי הקבוצה שלי בהמשך

10. אני מצפה שהקבוצה תהיה בשבילי

11. הייתי רוצה שהתקופה הקרובה תהיה עבורי

12. אני מצפה שהמדריך יהיה בשבילי

אני כבוגר - קבלת החלטות

קבוצת גיל: שכבה בוגרת (עד גיל 21)

מקום הפעילות: בפנים

משך הפעילות: שעה ו-50 דק'

מטרות:

1. הבנה מה מאפיין אדם בוגר ומה נדרש ממנו.
2. הקניית מודעות לאופן בו ההתבגרות של החניכים משפיעה על חייהם.
3. הבנה של החניכים באשר למה שמצופה מהם בתקופה הקרובה.
4. מתן כלים לבחירה וקבלת החלטות.

רציונל: מעבר להתבגרות שהחניכים חווים כל העת. השנה הם נדרשים לקבלת החלטות משמעותיות שישפיעו באופן ניכר על חייהם למשל החלטה לגבי מסגרת ההמשך, כיווני התפתחות וכד'. הפעולה תעסוק במאפיינים של אדם בוגר כאשר חלק משמעותי מהבגרות הינה בחירה וקבלת החלטות ובנוסף קבלת אחריות על אלה. ננסה להבין יחד עם החניכים כיצד הם מקבלים החלטות, מה מסייע להם בכך וגם עם אילו החלטות הם יצטרכו להתמודד השנה. את הפעולה, בגלל אורכה ניתן לפצל לשתיים. שימו לב! זוהי פעולה שדורשת יכולת קוגניטיבית גבוהה יחסית. אל תשכחו לשקול את התאמתה לקבוצה ואם נידרש ליצור את ההתאמה הנכונה לקבוצה

עזרים: 2 ניירות עיתון/ פלקטים, טושים וגירים, מגזינים, דבק, מספריים

תקציר הפעולה:

מס'	תיאור השלב	זמן	הערות ועזרים
1	משחק פתיחה	10 דק'	
2	מיהו אדם בוגר?	20 דק'	
3	דרכים לקבלת החלטות	10 דק'	
4	איך אני מקבל החלטות	10 דק'	
5	תהליך קבלת החלטות	30 דק'	
	דיון מסכם	30 דק'	

מהלך הפעולה:

1. **משחק פתיחה - "או או"** - בקשו מהחניכים לעמוד במעגל והסבירו את המשחק. בכל פעם יזרק כדור לאחד המשתתפים. תוך כדי הזריקה יתבקש החניך לבחור מה הוא מעדיף בין שתי אופציות שהזרוק יציע לו (מהר, בלי לחשוב). בהתחלה אפשר שרק המדריך ימסור את הכדור, ולאחר שהחניכים הבינו מה המשימה- הם יוכלו להצטרף.

דוגמא:

ברכה או ים

כדורסל או כדורגל

בית ספר או תנועה

בסוף המשחק שאלו:

- האם היה לכם קשה להחליט?
- איך ידעתם מה לבחור?

הציגו את נושא הפעולה.

2. מיהו אדם בוגר? חלקו את הקבוצה לשתיים ופרשו בפני כל קבוצה ניר עיתון או פלקט. בקשו מכל קבוצה לכתוב, לצייר, להדביק מאפיינים של אדם בוגר/ ילד בהתאמה- כל קבוצה על דמות אחרת.

בתום הזמן בקשו מכל קבוצה להציג את התוצר שלה. לאחר ההצגה בקשו מכל חניך לעמוד ליד הדמות שהוא יותר מזדהה איתה. בקשו מכל חניך להסביר את הבחירה שלו (מיומנות של ייצוג עצמי).

בתום הסבב חשוב להעלות (במידה ולא עלה) את נושא קבלת החלטות כמאפיין של אדם בוגר ובעיקר האחריות שיש בצד זה. שאלו:

- עם אלו החלטות אתם צריכים להתמודד השנה?
- איך אתם מרגישים לגבי זה?
- האם אתם מרגישים שיש לכם את הכלים לקבל החלטה טובה עבורכם?
- מהי החלטה טובה?

3. דרכים לקבלת החלטות- כעת בקשו כי כל אחד יכתוב על פתק אחד או יותר (בהתאם לכמות הדרכים שעליהן חשב) דרכים לקבלת החלטות, אפשר לעזור להם אם הם לא מצליחים ולתת כמה דוגמאות: הטלת מטבע, אינטואיציה – תחושת בטן, אמונות תפלות, בדיקת רווח מול הפסד, חשיבה רציונלית, התייעצות עם גורם מוסמך, חשיבה עם עמיתים וכו'.

לאחר שכל החניכים סיימו קוראים את הדרכים השונות לקבלת החלטות, ומוסיפים עוד כמה במליאה- כל הפתקים מונחים במרכז על השולחן/ רצפה.

4. איך אני מקבל החלטות- כל אחד מקבל דף ריק וצריך לענות על השאלות הבאות: (אפשר להדפיס שאלון או להקריא את השאלות אחת אחרי השניה (באופן זה הם לא רצים לסוף ומשקיעים מחשבה בכל תשובה):

- איך אתה מקבל החלטות? (מתוך הדרכים שהצפתם, מה הכי דומיננטי אצלך..?)
- האם אתה מחליט לבד או מתייעץ לרוב?

- אם אתה משתף מישהו בדילמה בקבלת החלטה, את מי תשתף בדרך כלל?
- באיזה כלים תשתמש- האם תחכה שיהיה לך את כל המידע הרלוונטי או שתחליט לפי הרגשה?
- אתה מחליט מהר או לאט?
- מה משפיע בדרך כלל על ההחלטות שלך?

אין צורך לעבור על השאלון, המטרה שלו היא להעלות נקודות למחשבה.

5. **תהליך קבלת החלטות**- חלקו את הקבוצה לשתי קבוצות. הנחו כל קבוצה לחשוב על החלטה משמעותית שהם צריכים לקבל השנה ולאחר מכן עליה להרכיב מעיין תהליך שיסייע להם בקבלת החלטה מיטבית. על התהליך לכלול את השלבים לקבלת החלטות, מהדבר הראשון ועד האחרון כדי לקבל החלטה בצורה המוצלחת ביותר. חיזרו למליאה בתום הזמן ובקשו מכל קבוצה להציג את התוצר שלה, ואת הסיבות לבניית השלבים באופן שמוצג-

נסו לנתח כשלים אפשריים בתהליך או מה יביא להצלחה שלו ושוחחו על הדמיון או השוני בין התוצרים השונים. בסוף היחידה מצורפת דוגמא לתהליך

6. **דיון מסכם**- נהלו דיון מונחה שמציג היבטים שונים בקבלת החלטות תוך התייחסות למידע הבא (אין צורך להתייחס לכל הנקודות- התאימו את הדיון לקבוצה):

אילו התנהגויות יכולות לעכב החלטה? (שאלה לדיון)

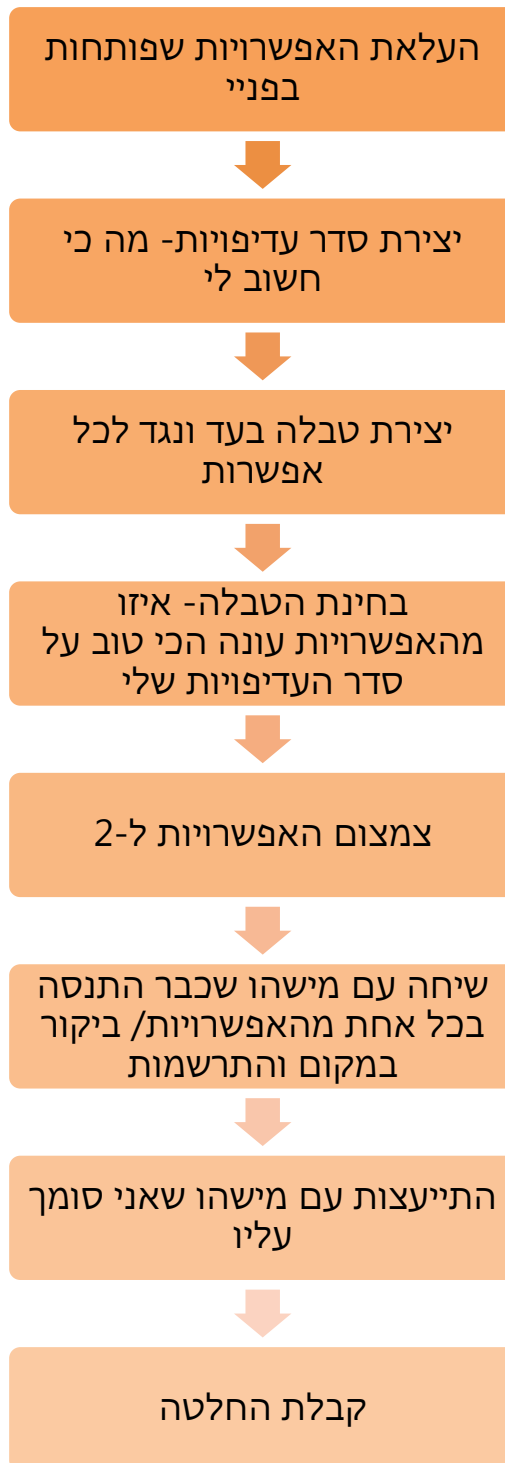
- החלטה לא להחליט
- היוועצות כאסטרטגיה- לא להחליט בעצמך אף פעם/ להתייעץ עם יותר מידי אנשים
- דחיית החלטה
- חרדה מהתוצאה
- כפייה לקבל החלטה
- שיתוף גורמים לא נכונים
- ערבוב בין רגש לשכל

אילו דברים משפיעים על קבלת החלטה? (שאלה לדיון)

- המידע שיש בידי
- הכלים שיש בידי לצורך קבלת ההחלטה (פעולה זו נועדה להקנות כאלה)
- מידת הביטחון שלי בעצמי ובאחרים בקבלת ההחלטה
- חשש מבחירה לא נכונה
- התגובה של הסביבה להחלטה שלי

בתום הדיון נסו לבנות עם החניכים תהליך בסיסי לקבלת החלטה - מהן הפעולות שיש לעשות ובאיזה סדר, שיסייע לחניכים לקבל החלטות ובעיקר הזמינו אותם להיעזר בכם בתהליך (פיתוח מודל הינה משימה מורכבת, יש כאן מקום לשיקול דעתו של המדריך האם המתודה מתאימה לקבוצה).

דוגמא לתהליך לקבל החלטות:

נפרדים...איך נכון להיפרד?

קבוצת גיל: שכבה בוגרת (עד גיל 21)

מקום הפעילות: בפנים

משך הפעילות: שעה ו-45 דק'

מטרות:

1. הקניית מיומנויות פרידה וסיום לחניכים עם מוגבלות
2. למידה מהתנסויות קודמות של החניכים בפרידות

רציונל: פעולה זו הינה פעולת המשך לפעולות הקודמות שעסקו בפרידה בהתאם לעקרון ההדרגתיות אך עומדת גם בפני עצמה. הפעולה עוסקת בהתמודדות קודמת של החניכים עם פרידות ומה ניתן ללמוד מהתנסות זו. בנוסף היא מעלה לדיון את השאלה האם יש משהו מיוחד או יוצא דופן בתהליך הפרידה מהסניף של הקבוצה והחניכים עם המוגבלות ביחס לחניכים אחרים בסניף. דיון שנכון לקיימו בעיקר אם מדובר בקבוצה הומוגנית בפורמט של "כובב" לדוגמא ורק כאשר למדריך מיומנות לנהל דיון מורכב בנושא. במידה חז לא כך ניתן להוריד את שלב 4 מהפעולה. לבסוף הפעולה מאפשרת לחניך להתנסות בסיטואציות פרידה שצפויות לו לאורך השנה באמצעות סימולציות ובכך להטרים ולהיערך אליהן טוב יותר.

עזרים: דברי מזון המתארים טעמים לסבב מה נשמע, חפץ שהחניכים הביאו, תמונות של פרידה, פלקט/ נייר עיתון, טוש, פתקי סימלוציות.

תקציר הפעולה:

מס'	תיאור השלב	זמן	הערות ועזרים
1	סבב מה נשמע	10 דק'	הכנת מוצרי מזון המתארים טעמים
2	תמונות של פרידה	15 דק'	
3	כבר נפרדתי פעם..	20 דק'	
4	הפרידה המיוחדת שלי	20 דק'	
5	סימולציות	30 דק'	
6	סיכום	10 דק'	

מהלך הפעולה:

1. **סבב מה נשמע** - על שולחן במרכז החדר מניחים 4 טעמים שונים. לדוגמא - שוקולד=מתוק, מלח=מלוח, סחוג=חרף, לימון=חמוץ, חסה=מר. כל חניך בוחר טעם שהשבוע האחרון השאיר לו בפה. ניתן, אם יש צורך, להסביר שהטעם הינו סוג של דימוי לתחושה ולעיתים משתמשים בדימוי זה במשפט - למשל: "החווייה הזו השאירה לי טעם חמוץ" - כלומר, החווייה הזו קצת הוחמצה והיו בה חלקים שפחות אהבתי. בנוסף ניתן לתת לחניכים ממש לטעום ואז לומר מה הטעם שהשבוע השאיר להם בפה ומדוע.

2. תמונות של פרידה-

אפשרות א'- פזרו בחדר תמונות המתארות פרידה (דוגמאות מצורפות בנספח). הציגו את נושא הפעולה ובקשו מהחניכים להסתובב בחדר ולעמוד לצד התמונה שהכי מתארת עבורם תחושה של פרידה. לאחר שכל חניך נעמד ליד התמונה שבחר, ערכו סבב שיתוף.

אפשרות ב'- חלקו את החניכים לזוגות. לכל זוג תנו תמונה המייצגת פרידה. בקשו מהחניכים להתייחס לשאלות הבאות:

- איזו סוג של פרידה מתוארת בתמונה?
- האם זו נראית פרידה חיובית?
- איך ניתן לדעת?
- מי לדעתם נפרד ממי?
- מה הסיפור מאחורי הפרידה הזו?

בקשו מכל זוג לשתף את הקבוצה בתמונה שקיבלו ובתשובות שנתנו לשאלות.

הסבירו כי בפעולה זו ננסה להבין איך נכון להיפרד וכיצד אנו יכולים להיערך לכך באופן הטוב ביותר.

3. כבר נפרדתי פעם... - "ספיד דייטינג"

אפשרות א'- בקשו מהחניכים להיזכר בסקאלה שהתמקמו בה בפעולה ראשונה או לחילופין להיזכר בפרידה משמעותית שחוו.

אפשרות ב'- בקשו מכל חניך לפני הפעולה להביא חפץ מהבית שמזכיר להם פרידה שחוו (מתנה שקיבלו, תעודה, מכתב וכו'). בקשו מכל חניך לשתף בחפץ שהביא ובסיפור מאחוריו. כעת בקשו מהחניכים לשבת שורה מול שורה כך שמול כל חניך יושב חניך אחר. לאחר שכל החניכים במקומם העלה שאלות לדיון ובקשו מכל זוג להתייחס לשאלה במשך 5 דק'. שאלות לדיון:

- מה היה לי קשה בפרידה?
- מה היה לי קל בפרידה?
- מה הכי עזר לי להתמודד אתה?
- מה הייתי עושה אחרת?

לאחר 5 דק' יזומו היושבים באחד הצדדים לכיסא שלידם ויחזרו על השיחה עם חניך אחר וכן הלאה. בתום הסבב, הנחו את החניכים לשוב למעגל. במעגל כל חניך ישתף במשהו אחד ששמע ב"ספיד דייטינג" ונגע בו במיוחד. בעיקר נסו להתעכב על השאלה מה עזר לי. ניתן במהלך הדיון לכתוב על פלקט רשימה של דברים שעולים ויכולים לסייע להם בפרידות עתידיות.

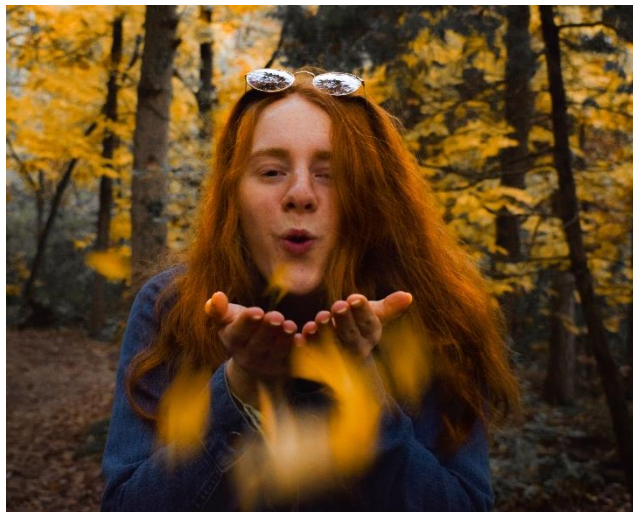
הערה: כמובן שניתן לנהל את כל הדיון גם כשיחה קבוצתית פתוחה.

4. **הפרידה המיוחדת שלנו** - הסבירו לחניכים שעד עתה עסקנו בפרידות שחוו בעבר. עתה נדבר קצת על הפרידה שצפויה להם. תלו טבלה בעלת שתי עמודות. בעמודה אחת רשמו "דומה" ובעמודה השנייה רשמו "שונה". בקשו מהחניכים לחשוב יחד מה דומה בפרידה שלהם לפרידה של כל שכב"גניק מהסניף ומה ייחודי להם.
- לאחר שהעלו רעיונות ומחשבות נהלו דיון קצר בנושא. אם מרבית הדברים שעלו דומים השתמשו בדברים אלה לשקף לחניכים שהתחושות שמתלוות לפרידה הן נורמליות ומשותפות לכל מי שחווה פרידה. אם מרבית הדברים שעלו ייחודיים נסו לנתח עם החניכים מדוע לדעתם הפרידה שלהם היא ייחודית. השיחה יכולה לשמש במקביל לאוורור תחושת ולשיתוף עמיתים.
5. **סימולציות** - הכינו מראש פתקים עם סימולציות אפשריות (דוגמא מצורפת) מתהליך הפרידה. בכל פעם בחרו חניכים בהתאם לסימולציה. את הסימולציה יש להציג כאילו הסיטואציה קורית כאן ועכשיו (לכן חשוב לערוך מראש תיאום ציפיות עם החניכים על מנת למנוע אי שיתוף פעולה). בתום כל סימולציה ערוך דיון קצר על הדברים שעלו מתוכה (שאלות מנחות מצורפות לכל סימולציה).
6. **סיכום** - סכמו או הניחו לחניכים לסכם את הדברים שעלו בפעולה. הזכירו שוב את רשימת ההצעות לפרידות עתידיות שיצרו, את מה שעלה בטבלה והצעות שעלו מתוך הסימולציות.

נספחים:

תמונות פרידה לדוגמא-

סימולציות לדוגמא-

זוהי הפעם האחרונה שאתה אמור להגיע לסניף. בכניסה לסניף אתה פוגש את המדריך שלך מכיתה ח'. מה תאמר לו?

היית המדריך של _____ בכיתה ח'. זהו היום האחרון שלו בסניף ואתה הראשון שפוגש אותו שהוא נכנס לסניף.

שאלות מנחות לדיון:

- מה לדעתך התחושה של החניך באותו יום?
- האם אתם חוששים מהיום הזה?
- איך כדאי לדעתכם להיערך ליום הזה?

השבוע הקבוצה התעצבנה על המדריכים ועל הפעולה שהעבירו. בעצם יש לכם רק עוד חודש ביחד ואת חוששת שתיפרדו בכעס והקשר שנוצר בינם לבין הקבוצה לאורך השנים יפגע. הדבר מאוד קשה לך וניגשת לדבר עם המדריכה שלך.

את המדריכה של _____ השבוע הקבוצה התעצבנה עליכם. את יודעת ש"שבירת הכלים" הזו, זה חלק מהתמודדות שלהם עם תהליך הפרידה. החניכה שלך ניגשה לדבר איתך על הנושא כי היא מאוד חוששת שזה יפגע בחודש האחרון שלכן ביחד.

שאלות מנחות לדיון:

- ריבים והתרחקות הם לעיתים חלק מהאופן שבו אנשים מתמודדים עם פרידה. זה טבעי אך חשוב להיות מודעים לכך. איזה תגובות לדעתכם אופייניות לתהליך פרידה?
- מה הייתם מייעצים למדריכה לעשות?
- איך הייתם מציעים לקבוצה שלכם להימנע מסיטואציה כזו?
- האם מישהו מכם מכיר תגובה כזו אצלו?

הקבוצה מארגנת את ערב הסיום שלה. לך זה מאוד קשה והפסקת להגיע לסניף בגלל זה.

את חברה לקבוצה של _____ בתקופה האחרונה הוא הפסיק להגיע לסניף ואת דואגת לו, במיוחד כי זה הזמן שלכם להיות ביחד ולהכין את טקס הסיום שלכם. את ניגשת לדבר איתו על כך.

שאלות מנחות לדיון:

- האם מישהו מכם מרגיש שהוא עלול להגיב כך ככל שיום הסיום יתקרב?
- איך לדעתכם כדאי לנהוג בחניך שמחליט להפסיק להגיע לקראת הסוף?

דילמות, תקוות וחששות

קבוצת גיל: שכבה בוגרת (עד גיל 21)

מקום הפעילות: בפנים

משך הפעילות: שעה וחצי

מטרות:

1. העלאת החששות בתקופה זו של פרידה, מעבר והתחלה חדשה.
2. שיתוף והתמודדות עם דילמות שעולות מתוך תקופת המעבר שבין ההשתתפות בתנועה ליום שאחרי.
3. גיבוש ושיתוף התקוות וההזדמנויות שגלומות בתקופת מעבר זו ומחשבה משותפת כיצד ניתן להגשימן.

עזרים: 6-7 שירי פרידה (רצוי כמספר החניכים), 6-7 טושים זוהרים בהתאמה, כרטיסיות ריקות ועט כמספר החניכים, בלונים, טוש עמיד, פתקים, ציור של כותל על פלקט.

תקציר הפעולה:

מס'	תיאור השלב	זמן	הערות ועזרים
1	מד תחושה	15 דק'	
2	שירי פרידה	30 דק'	העלאת דילמות מתוך שירים העוסקים בפרידה והתחלה חדשה
3	הבלון	20 דק'	
4	אני מקווה ש... הכותל	15 דק'	
5	סיכום	10 דק'	

מהלך הפעולה:

1. **מד תחושות** - בקשו מהחניכים לעמוד על קו דמיוני. כעת הקריאו לחניכים את המשפטים שמופיעים מטה והורו להם להתקדם צעד אם הם מסכימים עם המשפט או להישאר במקום אם אינם מסכימים.

- התקופה הקרובה מרגשת אותי.
- אני מוטרד מה יהיה אחרי שאעזוב את התנועה.
- אני חושב הרבה על מה אעשה שנה הבאה
- אני לא מבין למה כל הזמן מדברים אתנו על הפרידה המתקרבת, זה סתם מלחיץ/לא כזה חשוב.
- ההורים שלי יותר לחוצים ממני מזה שאני מסיים את בית הספר ואת התנועה.
- אני אתגעגע לפעילות בתנועה.

התייחסו לדברים שעלו מתוך המתודה ונסו להעלות שאלות מנחות תוך כדי המשחק (מה מרגש אותך? מה מטריד אותך? למה אתה חושב שההורים שלך לחוצים? וכו').
הציגו את נושא הפעולה והסבירו לחניכים כי בפעולה זו תעסקו בדילמות, חששות ותקוות שעולות מתוך תהליך הסיום והמעבר שלהם. זה הזמן להגדיר את המושגים, בדגש על המושג "דילמות" (ההגדרות בנספח).

2. שירי פרידה - תלו מבעוד מועד בחדר שירים העוסקים בפרידה ומעבר (דוגמאות מצורפות).

כדאי אף לשים ליד כל שיר, מכשיר שמע עם אחניות בו ניתן להקשיב לשיר מתנגן. ליד כל שיר הניחו טוש מדגיש וחלקו לכל חניך כרטיסיות ריקות ועט. בקשו מהחניכים לקרוא ולהאזין לשירים. לאחר ההאזנה/ קריאה בקשו מהם לסמן שורה בשיר שמתארת טוב את התחושה שלהם. בנוסף בקשו מהם לנסות ולרשום על הדף דילמה שעולה מהשיר. לאחר שהחניכים האזינו לכל השירים בקשו מהם לשוב למעגל. כעת ערכו מעיין דומינו. בחרו חניך או אתם שישתפו בדילמה שעלתה להם ויניחו אותה על הרצפה כקוביית דומינו. לאחר מכן הזמינו חניך שיש לו דילמה דומה להתחבר לדילמה של חברם כך שיווצר מעיין דומינו דילמות.

לאחר שכל הדילמות מונחות על הרצפה בקשו מהחניכים לבחור דילמה אחת שהם רוצים להתמודד איתה כקבוצה. רשמו את הדילמה הנבחרת על פלקט בגדול וקיימו דיון קבוצתי על הדילמה ודרכי ההתמודדות עמה.

3. הבלון -

שלב א' - חלקו לכל חניך בלון. בקשו מהם לכתוב על הבלון בטוש שאינו נמחק חשש אחד שיש להם לקראת השנה הזו (במידה ויש צורך - סייעו להם בכתיבה). לאחר מכן בקשו מהם או סייעו להם לנפח את הבלון לגודל שתואם את גודל החשש. חשש קטן=בלון קטן, חשש גדול= בלון גדול. את הבלונים ניתן לקשור ל"צרור חששות".

שלב ב' - בקשו מכל חניך לשתף בחשש שרשם ורשמו את כל החששות בטבלה על פלקט/ נייר עיתון.

בעמודה מקבילה לכל חשש בקשו מהקבוצה לחשוב על דרך להתמודד עם החשש שהחניך העלה. עד שתיווצר טבלה בה מופיעים החששות והדרכים להתמודד עימם.

שלב ג' - אם ניתן פנו לחניכים ובקשו מהם לפוצץ את הבלון אם החשש שלהם קטן או נעלם כעת (נסו לצפות מראש את התגובה לפיצוץ הבלונים - לא כל חניך יגיב לכך בשלוות נפש, לכן ניתן לשים את הבלונים במקום בשקית פח גדולה).

4. אני מקווה ש...הכותל - סכמו את השלבים עד כה. לאחר שעסקנו בדילמות וחששות, נדבר בחלק האחרון של הפעולה על תקוות.

חלקו לכל חניך פתק ועט. הנחו אותם לרשום על הפתק תקווה/ בקשה אחת שיש להם לתקופה זו. את הפתקים בקשו מהם לשים במעין קיר דמוי כותל (ניתן ליצור מפלקט שעליו מצוירות לבנים וביניהן חריצים שנחתכו בפלקט וניתן לתחוב אליהם פתקים).

5. **סיכום** - הכינו קוביית שאלות סיכום וערכו באמצעותה סיכום לפעולה.

שאלות אפשריות:

- משהו חדש שלמדתי
- משהו חדש שהבנתי
- תקווה שיש לי להמשך
- משהו משמעותי שהיה לי במפגש
- איך הרגשתי במהלך הפעילות
- עם מה אני יוצא מהמפגש

נספחים:

הגדרה-

דילמה - מצב חיים זמני המאופיין בצורך לקבל החלטה או הכרעה בין שתי אפשרויות לפחות. לרוב דילמה – מצב שבו עומדות בפני האדם לפחות שתי דרכי פעולה אפשריות ועליו לקבל החלטה כיצד לנהוג. לדילמה אין פתרון מובהק וחד-משמעי, ולכן ההתמודדות עם דילמות אינה פשוטה ומלווה בקושי.

חשש - מילה נרדפת למילה פחד אך לרוב נועדה לתאר התחלה של פחד, או רגש פחות חזק מפחד

תקווה - ציפייה לדבר טוב

שירים אפשריים למתודת שירי פרידה

1. סוף זה תמיד התחלה

מילים: לאה נאור
לחן: יורם צדוק

3. עוף גוזל

מילים: אריק איינשטיין
לחן: מיקי גבריאלוב

2. משהו חדש מתחיל

מילים: אילאיל תמיר
לחן: דני רובס

4. לפני שנפרדים

מילים: נורית בת-שחר צפריר
לחן: יאיר קלינגר

לאן אני ממשיך מפה?

קבוצת גיל: שכבה בוגרת (עד גיל 21)

מקום הפעילות: בפנים

משך הפעילות: שעה ועשרים/שעתיים וקצת

מטרות:

- יצירת שיח פתוח על "היום שאחרי".
- מתן מרחב לחניכים לחלום על כיווני התפתחות אפשריים אחרי הפעילות בתנועה ועל האופן להגשים זאת.
- רכישת כלי לניהול עצמי על מנת לקדם מטרות אישיות.

עזרים: מקרן+ מסך+ מחשב+ כבל מתאם, גואש, אלבד/ נייר 3A, אבנים, דפי סיכום כמספר החניכים, עטים, שיר מצולם כמספר החניכים, נרות.

תקציר הפעולה:

מס'	תיאור השלב	זמן	הערות ועזרים
1	סרטון חלומות	15 דק'	
2	דמיון מודרך- עוד שנה מהיום	15 דק'	
3	איך אני מגיע לשם- שרטוט הדרך שלי	20 דק'	
4	איך אני אדע שהגעתי...	20 דק'	
5	הצגה של תכניות המשך אפשריות/ שיחה עם רכז הגשמה	45 דק'	אפשרות. ניתן גם לפני הפעולה
6	סיכום	10 דק'	שיר עם הקדשה

מהלך הפעולה:

1. **סרטון חלומות**- מכניסים את החניכים לחלל החדר (כדאי להכין אותם לכך שהחדר יהיה מסודר קצת שונה). רצוי כי החדר יהיה חשוך ועם כמה נרות בשביל האווירה האינטימית והרגועה (אם ניתן, גם מזרונים לישיבה זו אופציה). לאחר שהחניכים התמקמו הקרן להם סרטון העוסק בחלומות. להלן מספר הצעות אך יש רבים ברשת:

• <https://youtu.be/E-nJDkUfcGs>

• <https://youtu.be/rH6BvxWJtnM>

• סרטון חלומות- תובנות בחינוך <https://www.youtube.com/watch?v=1v9dnyINZil>

לאחר הסרטון נעלה לדיון את השאלות הבאות:

- במה לדעתכם עסק הסרטון שראינו?
 - איזה תחושות, מחשבות עלו לכם מהסרטון?
 - האם למישהו מכם יש חלום שהגשים, רוצה להגשים והוא רוצה לשתף?
- לאחר הדיון הקצר, הציגו את נושא הפעולה. נסו לברר עם החניכים את הקשר בין סרטון העוסק בחלומות לשאלה "לאן ממשיכים מפה?".

2. דמיון מודרך - עוד שנה מהיום - בקשו מהחניכים לעצום את עיניהם. באמצעות דמיון מודרך בקשו מהם לדמיין את עצמם בדיוק עוד שנה מהיום.

- היכן הם גרים? עם מי? באיזו מסגרת?
- במה עוסקים?
- איך נראה היום שלהם?
- מה הם מרגישים?
- האם הם מסופקים? אוהבים את מה שהם עושים?
- מי האנשים שסביבם? האם הם אוהבים אותם?
- מה הקשר שלהם אחד עם השני?

לאחר כמה דקות הנחו אותם לפקוח עיניים לאט לאט. כעת תוכלו לבקש מהם לשתף את הקבוצה בדברים שדמיינו או לחילופין לצייר על דף את תמונת העתיד שלהם ולאחר מכן ליצור מעיין תערוכה בחדר.

בכל מקרה, כדאי לסיים את שלב זה בשאלה האם הם אוהבים את המציאות שדמיינו. במידה וישנם חניכים שלא היו מרוצים מהתמונה שיצרו בראשם, נסו ליצור סיעור מוחות קבוצתי המסייע לחניך לגבש מקום (פיזי ו/או מנטאלי) שאליו הוא רוצה להגיע בעוד שנה מהיום.

שימו לב! בתדריך, בארגז הכלים המתודי (עמ' 50) ובארגז הכלים באתר ישנן הנחיות כיצד להתאים את המתודות לחניכים המתקשים בסוג זה של חשיבה ומשימה.

3. איך אני מגיע לשם - שרטוט הדרך שלי - לאחר שכל חניך מצא דבר שאליו הוא רוצה לכוון בשנה הקרובה...

אפשרות א' - הכינו מראש לכל חניך רצועת אל-בד באורך של 5-6 מטר. חלקו לכל חניך רצועת אל-בד משלו. האל-בד מסמל את הנתבי שבחניך עתיד ללכת. כעת באמצעות צבעי גואש הנחו את החניכים לצייר את הנתבי שלהם. כלומר:

מה התחנות בנתיב? מה עליו לעבור? עם מי הוא צריך לדבר? היכן הוא צריך לבקר?

בקצה הנתיב ניתן לחבר את התמונה שיצרו בשלב הקודם או לצייר תמונה חדשה. אך בכל מקרה כדאי להתחיל דווקא מהסוף על מנת שיכוון אותנו בדרך.

אפשרות ב' - בדומה למתודה הקודמת רק הסימון נעשה על נייר 3A.

אפשרות ג' - בהמשך למתודות הקודמות מחלקים לחניכים גם אבנים ומבקשים מהם לסמן אבני דרך חשובות בדרך (כמובן שזה מושג שיש להקנות בתחילת הפעולה).

לאחר שכל החניכים סיימו. כל חניך לוקח את הקבוצה למסע "בדרך שלו" ולקבוצה ניתנת האפשרות לתת הערות בונות.

4. **איך אדע שהגעתי** - חלקו לכל החניכים פתקים ובקשו מהם לכתוב לכל חניך לצד הדרך שלו פתק המסייע לדעת איך ידע שהגיע ליעדו.

למשל: המטרה של החניך היא שירות בצבא. איך ידע שהגיע? אם בשנה הבאה הוא מתגייס לצה"ל ומשרת. הפתקים יכולים להיות בצורת חצים או מטרות ובתום המתודה יוכל החניך לאסוף את הפתקים ולשמור אותם כדי להביט בהם היום בעוד שנה.

5. **סיכום** - חלקו לכל חניך את הדף המצורף. ובקשו מהם להכין לעצמם סיכום של הדברים שעלו בפעולה.

בתום מילוי הדפים בקשו מכל חניך לספר איך הרגיש בפעולה ומה היה עבורו משמעותי. בתום הפעולה (או בתחילתה) תוכלו לחלק את לחניכים את השיר של דולב פרנקל/ לאן אני הולך מכאן, לשוחח עליו מעט (תלוי בזמנים ובריכז החניכים) ואף להוסיף לו הקדשה.

נספחים:

דף סיכום פעולה - לאן ממשיך מכאן

רשמו ארבעה צעדים שעליכם לבצע על מנת להגיע ליעד

מה הכי חשוב לי להשיג בהמשך -
מה היעד שלי?

איך אני אדע שהגעתתי?

פעולה אחרונה

קבוצת גיל: שכבה בוגרת (עד גיל 21)

מקום הפעילות: בפנים ובחוץ

משך הפעילות: שעתיים

מטרות:

- פעילות חווייתית לסגירת שנת הפעילות.
- יצירת תוצרים מוחשיים המהווים סיכום של התקופה ומאפשרים הנכחה שלה.

רציונל:

פעולה זו נועדה בעיקר על מנת להוות סיכום חווייתי לפעילות החניכים בתנועה. היא אינה כוללת דיונים ועיבוד מעמיק אלא שמה דגש בעיקר על יצירה ועשייה משותפת כאקט סיום. הבחירה באופי כזה של פעילות נובע מכך לא מתאים לפתוח בסיום דברים מורכבים שאין אפשרות לעבדם בתהליך מסודר. בנוסף היא שמה דגש על חוויה חיובית ואנרגטית של יצירה ואף מעמידה תוצרים שניתן יהיה להשתמש בהם בטקס הסיום.

עזרים: גואש, מכחולים, מצלמה/ פלאפון, מקרן+ מסך+ מחשב+ כבל מתאים לתיאום, דף נייר.

תקציר הפעולה:

מס'	תיאור השלב	זמן	הערות ועזרים
1	סבב מה נשמע	10 דק'	
2	סיפור בתמונות	60 דק'	
3	ציור קיר	40 דק'	
4	סיכום	10 דק'	

מהלך הפעולה:

1. **סבב מה נשמע** - מפני שהפעולה הינה פעולה אקטיבית מאוד מומלץ כי דווקא סבב ה"מה נשמע" יהיה רגוע יותר ויאפשר מקום לשיתוף בתחושות. חשוב לפתוח את הפעולה באמירה כי זוהי הפעולה האחרונה אך גם חשוב לא לעשות זאת דרמטית מדי.
2. **סיפור בתמונות** - כנסו את הקבוצה והסבירו להם כי יש להם שעה ליצור סרטון תמונות סטילס המתאר את התקופה שלהם בתנועה. לא יותר מ-8 תמונות (ניתן להביא להם לצורך כך מצלמה או לבקש שיצלמו בטלפון הנייד). בקשו מהם קודם כל לחשוב ולתכנן את התמונות ביחד ואז לגשת לצלם. אם הקבוצה גדולה ניתן לעשות זאת בשתי קבוצות קטנות. לאחר צילום התמונות כל קבוצה תעלה את התמונות למחשב נייד ואם תרצה תוכל להוסיף כתוביות.

הערה: היתרון של מתודה זו הוא שהיא פותחת דיון מקדים על התוצרים ולא בדיעבד וכך ייתכן שיהיה בהם יותר עומק.

בתום הזמן תציג הקבוצה או הקבוצות את הסיפור שיצרו. ניתן להשתמש בתוצר לטקס הסיום.

3. **ציור קיר** - מצאו מבעוד מועד מקום בסניף שניתן לצייר בו על הקיר ציור קטן יחסית (לא גדול ממטר על מטר). כעת בקשו מהחניכים לתכנן ציור קיר שמתאר את התקופה שלהם בסניף ולהוסיף לו ציטוט מתאים. לדוגמא: "אדם צובר זכרונות כמו נמלים..."

לאחר התכנון אפשרו להם לצייר את הציור על הקיר וכך להשאיר משהו אחריהם בסניף.

הערה: מומלץ לומר להם לבוא עם בגדים שאפשר ללכלך.

4. **סיכום** - התבוננו עם החניכים בציור שהם יצרו. בשלב זה ניתן להשמיע שיר מרגש ולחלק להם הקדשה, לומר כמה מילות סיכום מלאות השראה.

בסבב בקשו מהחניכים לומר תחושה אחת שהם יוצאים אתה היום מהסניף.

חיבוק קבוצתי ופרידה...

הצעה למבנה טקס סיום

שלב	זמן	אחריות
מילות פתיחה	5 דק'	רכז/ מדריך הקבוצה
סרטון סיכום שנה	5-8 דק'	חניכים ומדריך
מילות סיכום של החניכים	5-10 דק'	בין חניך אחד לחלוקת הטקסט בין כל חברי הקבוצה.
מילות/ שיר/ סרטון פרידה של חניכי וצוות הסניף	5 דק'	מובילי צוות ההדרכה של הסניף
מילות סיכום של ההורים	5 דק'	נציג ההורים
מילות סיכום של נציג רשות	5-7 דק'	נציג הרשות
חלוקת שי סיום	7 דק'	מדריך ורכז
שיר סיום	3 דק'	מדריך וחניכים

אפשרויות נוספות:

- כתובת אש שיצרו החניכים.
- מצגת מלווה של האירוע עם תמונות וסרטונים כקטעי מעבר.
- כל חניך כותב חוויה שהוא יזכור מהפעילות התנועתית. וכל קטע מעבר הוא בעצם חניך המקריא את החוויה שזכורה לו.